

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO
W LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM
PRZY ZESPOLE SZKÓŁ IM. ADAMA NARUSZEWICZA
W JANOWIE PODLASKIM

I. Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo Oświatowe,
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.

II. Założenia ogólne programu

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczniów liceum ogólnokształcącego, systemowej koncepcji doradztwa zawodowego, rozumianego jako uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych. Głównym założeniem programu jest dobór treści zajęć w odniesieniu do procesu świadomego kształtowania własnej kariery z uwzględnieniem zmian rozwojowych uczniów, które warunkują ich realizację na każdym etapie edukacyjnym.

Przewidziane w programie działania związane z doradztwem zawodowym są powiązane z treściami kształcenia na poziomie liceum ogólnokształcącego, co umożliwi uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą, a swoją dalszą edukacją i karierą zawodową.

III. Cel ogólny doradztwa zawodowego

Celem ogólnym doradztwa zawodowego w liceum ogólnokształcącym jest przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery oraz podejmowania i dokonywania zmian decyzji edukacyjnych i zawodowych uwzględniających poznawanie własnych zasobów oraz analizę informacji na temat rynku pracy i systemu edukacji.

IV. Elementy programowe

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych, które wyznaczają treści programowe doradztwa zawodowego:

- 1) Poznawanie własnych zasobów, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.

Cele szczegółowe – uczeń:

- 1.1. sporządza bilans własnych zasobów na podstawie dokonanej autoanalizy („portfolio”);
- 1.2. określa obszary do rozwoju edukacyjno-zawodowego i osobistego;
- 1.3. określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- 1.4. rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 1.5. analizuje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe) w kontekście planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej;

1.6. określa własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką zawodową.

- 2) Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

Cele szczegółowe – uczeń:

- 2.1. analizuje informacje o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach ich uzyskania w kontekście wyborów edukacyjno-zawodowych;
- 2.2. analizuje informacje o lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim rynku pracy oraz zasadach na nim funkcjonujących w kontekście wyborów edukacyjno-zawodowych;
- 2.3. porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą oraz analizuje podstawy prawa pracy – w tym rodzaje umów o pracę, sposoby ich rozwiązywania, prawa i obowiązki pracownika;
- 2.4. konfrontuje własne zasoby ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy;
- 2.5. określa znaczenie i wskazuje możliwości różnych form aktywizacji zawodowej;
- 2.6. sporządza i aktualizuje dokumenty aplikacyjne zgodnie z wymaganiami pracodawców;
- 2.7. przygotowuje się do zaprezentowania siebie i swoich kompetencji podczas rozmowy kwalifikacyjnej;
- 2.8. charakteryzuje przebieg procesu zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej;
- 2.9. charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

- 3) Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

Cele szczegółowe – uczeń:

- 3.1. korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego;
- 3.2. określa korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym;
- 3.3. analizuje możliwości uzupełniania, uzyskiwania i poszerzania kwalifikacji zawodowych w ramach krajowego i europejskiego systemu kwalifikacji;
- 3.4. wskazuje możliwości kontynuowania nauki.

- 4) Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonocnego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe – uczeń:

- 4.1. ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 4.2. sporządza Indywidualny Plan Działania (IPD) – planuje różne warianty ścieżek edukacyjno-zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- 4.3. dokonuje wyboru dalszej drogi edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi;

4.4. wskazuje korzyści wynikające z całożyciowego doradztwa kariery.

Cel ogólny i cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego są spójne z celami kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym. Cele uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego i zadania szkoły oraz cele edukacji poszczególnych przedmiotów, co umożliwi realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych oraz innych zajęciach, wspomagających uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Działania związane z doradztwem zawodowym w liceum ogólnokształcącym są kierowane do trzech grup adresatów: uczniów, nauczycieli i rodziców.

Działania kierowane do uczniów mogą obejmować:

- udzielanie porad i konsultacji indywidualnych;
- prowadzenie zajęć grupowych związanych tematycznie z czterema realizowanymi obszarami;
- pomaganie uczniom w przygotowywaniu teczek „portfolio”;
- realizowanie elementów doradztwa zawodowego na zajęciach przedmiotowych z uwzględnieniem specyfiki danego przedmiotu;
- aranżowanie sytuacji sprzyjających poznawaniu własnych zasobów np. poprzez udział w konkursach, przygotowywanie określonych zadań na zajęcia przedmiotowe, udział w organizowaniu uroczystości i imprez szkolnych;
- diagnozowanie potencjału edukacyjno-zawodowego;
- organizowanie spotkań z przedstawicielami różnych instytucji rynku pracy, agencji zatrudnienia, ;
- prowadzenie kół zainteresowań i zajęć dodatkowych, np. rozwijających umiejętności społeczne;
- organizowanie szkoleń, kursów zawodowych;
- organizowanie wizyt uczniów na targach pracy i targach edukacyjnych;
- organizowanie konkursów i udzielanie pomocy merytorycznej uczniom przygotowującym się do konkursów i olimpiad;
- stosowanie metod aktywizujących wpływających na zwiększenie zaangażowania uczniów i samodzielności w planowaniu kariery;
- przedstawienie procedury zakładania firmy;
- informowanie o różnych możliwościach edukacyjnych w kraju i za granicą;
- omawianie możliwości zdobycia kwalifikacji, doświadczenia;
- organizowanie spotkań z absolwentami szkoły (prezentacje ścieżek rozwoju zawodowego);
- kształtowanie pozytywnego stosunku do pracy;
- inspirowanie i pomaganie uczniom w przygotowaniu Indywidualnych Planów Działania (IPD);
- udostępnianie materiałów multimedialnych ułatwiających poruszanie się po rynku pracy i rynku edukacyjnym, planowanie własnej działalności i samopoznanie.

Działania kierowane do nauczycieli mogą obejmować:

- umożliwienie zainteresowanym osobom udziału w szkoleniach i kursach z zakresu doradztwa zawodowego;
- prowadzenie lekcji koleżeńskich i otwartych;
- zwoływanie szkoleniowych posiedzeń rad pedagogicznych;
- organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji rynku i lokalnego rynku pracy;
- udostępnianie zasobów z obszaru doradztwa zawodowego;
- wspieranie w realizacji zadań doradztwa zawodowego.

Działania kierowane do rodziców mogą obejmować:

- organizowanie spotkań informacyjno-doradczych z doradcą zawodowym w szkole;
- inicjowanie spotkań z przedstawicielami instytucji działających na rynku pracy;
- organizowanie spotkań z przedstawicielami firm lokalnego rynku pracy;
- prowadzenie konsultacji dotyczących decyzji edukacyjno-zawodowych uczniów;
- informowanie o targach pracy;
- informowanie o targach edukacyjnych;
- udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych;
- organizowanie warsztatów dla rodziców;
- włączanie rodziców, przedstawicieli różnych zawodów do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego w szkole poprzez spotkania i wycieczki zawodoznawcze, organizowanie imprez szkolnych związanych z doradztwem zawodowym.

W liceum ogólnokształcącym w realizację działań związanych z doradztwem zawodowym zaangażowani są wszyscy członkowie rady pedagogicznej:

- dyrektor:
 - odpowiada za organizację działań związanych z doradztwem zawodowym;
 - współpracuje z doradcą zawodowym w celu realizacji WSDZ;
 - wspiera kontakty pomiędzy uczestnikami procesu doradztwa zawodowego w szkole a instytucjami zewnętrznymi;
 - zapewnia warunki do realizacji doradztwa zawodowego w szkole;
 - organizuje wspomaganie szkoły w realizowaniu zadań związanych z doradztwem zawodowym polegające na planowaniu i przeprowadzaniu działań mających na celu poprawę jakości pracy szkoły w tym obszarze.
- doradca zawodowy / pedagog / psycholog:
 - określa mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów;
 - pomaga uczniom w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
 - prowadzi zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego i zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
 - wspiera nauczycieli, wychowawców, specjalistów i rodziców w realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym;
 - prowadzi doradztwo indywidualne dla uczniów;
 - systematycznie diagnozuje zapotrzebowanie uczniów, rodziców i nauczycieli na działania związane z doradztwem zawodowym;
 - planuje, koordynuje, monitoruje i prowadzi ewaluację oraz promuje działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez szkołę we współpracy z wychowawcami, nauczycielami i specjalistami;
 - gromadzi, aktualizuje i udostępnia informacje edukacyjne i zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia;
 - organizuje współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły podnoszącą efektywność prowadzonych działań związanych z doradztwem zawodowym;
 - współpracuje z dyrektorem szkoły, realizując zadania związane z doradztwem zawodowym;
 - przygotowuje projekt WSDZ;
 - gromadzi, aktualizuje i udostępnia zasoby związane z doradztwem zawodowym;
 - współpracuje ze specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznych, instytucjami rynku pracy i partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkoły.
- nauczyciele wychowawcy:
 - określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów;

- eksponują w trakcie bieżącej pracy z uczniami związku realizowanych treści nauczania z treściami programowymi doradztwa zawodowego;
- włączają do swoich planów wychowawczych zagadnienia z doradztwa zawodowego;
- realizują tematy z doradztwa zawodowego na godzinach wychowawczych;
- wskazują uczniom specjalistów, którzy mogą udzielać wsparcia w planowaniu kariery zawodowej;
- współpracują z rodzicami w planowaniu ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej ich dzieci;
- współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym.
- nauczyciele przedmiotowi:
 - określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów;
 - eksponują w trakcie bieżącej pracy z uczniami związku realizowanych treści nauczania z treściami programowymi doradztwa zawodowego;
 - współpracują z wychowawcami klas w zakresie realizacji doradztwa zawodowego dla uczniów;
 - przygotowują uczniów do udziału w konkursach;
 - prowadzą koła zainteresowań i zajęcia dodatkowe;
 - współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym.
- nauczyciel-bibliotekarz:
 - współpracuje z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym;
 - opracowuje, aktualizuje i udostępnia zasoby dotyczące doradztwa zawodowego;
 - włącza się w organizowane przez szkołę i instytucje zewnętrzne wydarzenia z zakresu doradztwa zawodowego.
- oraz inne osoby zatrudnione w szkole.

V. Warunki i sposoby realizacji programu oraz korzyści wynikające z jego realizacji

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- podczas grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, które są prowadzone przez doradcę zawodowego w wymiarze wynikającym z ramowych planów nauczania;
- podczas zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
- w trakcie bieżącej pracy z uczniami prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą i innych zajęciach;
- w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez doradcę zawodowego lub innych specjalistów (psycholog, pedagog), wychowawców, nauczycieli;
- podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole lub poza nią (np. udział w Targach Edukacyjnych).

Doradztwo zawodowe na poziomie liceum ogólnokształcącego jest ukierunkowane na:

- kształtowanie proaktywnych postaw uczniów wobec pracy i edukacji;
- kształtowanie sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu;
- eliminacje stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych;
- wspieranie uczniów przy weryfikacji podjętych już decyzji zawodowych i podejmowaniu kolejnych wyborów.

VI. Weryfikacja efektów zajęć

Działania związane z doradztwem zawodowym mają wspierać uczniów w wyborach zawodu i kierunku kształcenia, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania podczas zajęć uczniowie odwoływać się będą do autorefleksji i samooceny uczestników. Weryfikacja efektów zajęć będzie się odbywała poprzez:

- pytania ewaluacyjne do uczestników zajęć zadawane w celu uzyskania informacji zwrotnych na temat zajęć oraz zdania niedokończone pobudzające uczestników do refleksji na temat działań związanych z własnym rozwojem i innymi elementami doradztwa zawodowego;
- wypracowanie przez ucznia wymiernych efektów, np. sformułowanie planu kariery, zgromadzenie składowych portfolio (wypracowanie efektów pracy indywidualnej i grupowej);
- indywidualny plan działania – IPD obejmujący zadania do wykonania w odniesieniu do wyznaczonego celu edukacyjno-zawodowego.

VII. Ewaluacja programu

Ewaluacja wewnętrzna programu będzie realizowana w ramach Wewnętrzny Systemu Doradztwa Zawodowego. Efektem ewaluacji będzie doskonalenie programu służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, rodziców i nauczycieli zaangażowanych w doradztwo zawodowe oraz potrzeb szkoły czy lokalnego rynku pracy. Realizacja programu będzie na bieżąco monitorowana. Ewaluacja będzie dokonywana poprzez analizę dokumentacji – tematyki zajęć, analizę wytworów pracy uczniów, rozmowy z uczniami i nauczycielami, analizę wyników obserwacji.